

SPRAVODAJ

RADY

SLOVENSKÝCH VEDECKÝCH SPOLOČNOSTÍ

Ročník XXI.

1-2/2020

Úvodník

Správa RSVS za rok 2019

Príloha – Deklarácia chemickej komunity k databáze SciFinder

Milí priatelia!

V čase, keď píšem tento úvodník k aktuálnemu číslu Spravodaja RSVS, sme už skúsenými pracovníkmi „home officu“ v izolácii kvôli pandémie koronavírusu COVID-19. Toto v preklade pre vedcov pracujúcich najmä v laboratóriu predstavuje dobu vyhodnocovania predtým uskutočnených experimentov a spisovania a následného publikovania výsledkov. Takže, mohli by sme očakávať navýšenie počtu publikácií, len s tým, že bude nasledovať vákuum spôsobené paralelným nenavyšovaním experimentálnych výsledkov, resp. výsledkov pozitívnych – a teda publikovateľných. Verím, že sa tak nestane, alebo sa tak stane len v minime prípadov.

Druhou mimoriadne dôležitou stránkou v tejto situácii je zdroj informácií, ktoré vedec potrebuje na podopretie svojej hypotézy, či na diskusiu so získanými výsledkami. Samozrejme, sú to **pri-márne literárne zdroje**, ku ktorým máme viac-menej prístup, alebo si ho za nie malé prostriedky získame (niekoľko desiatok Eur a zistenie, že získaná publikácia nie je relevantná na podporenie výsledkov nami získaných nie je zriedkavé). Samotný prieskum problematiky dnes vykonávame

použitím rôznych databáz ako Web of Science (WoS), Scopus, LinkenID, ResearchGate, Google, Scholar Google a pod., ale treba povedať, že takéto hľadanie poskytne akceptovateľné výsledky pre hľadanie zvoleného výrazu – „**slovný search/hľadanie**“, napr. „vnútrožilové zrazeniny“ a pod.

Mnohé vedné odbory však majú, resp. mali **sekundárne**, tzv. **abstraktové časopisy**, ktoré vznikajú tak, že ich vydavateľ zamestná skupinu odborníkov, ktorí prečítajú a abstrahujú čím viac (najlepšie všetky) časopisy z danej vedeckej disciplíny a jej blízkych odborov. Čítanie takýchto abstrahových časopisov poskytne síce nie hlboký, ale obrovsky široký prehľad v danej problematike, navyše získaný mimoriadne efektívne. Dnes sú takéto časopisy samozrejme elektronizované a druhým problémom je, že musíme mať k nemu prístup. V prípade chemikov je to bývalé Chemical Abstracts, vydávané americkou chemickou spoločnosťou (www.acs.org) a kedysi niečo podobné vznikalo aj v Sovietskom zväze (Referativnyj žurnal chimia). Takéto abstrakty boli kombináciou textu a chemických vzorcov, resp. reakcií, čo je pre chemika esenciálne. Reakcie sa dajú totiž len veľmi zložito opísať slovne, a preto je potrebné, ba

priam nevyhnutné mať tzv. „**grafický search/hľadanie**“ – pre nie úplne nechemikov: reakcie napr. na stereogénnych (chirálnych) centrách, prešmyky a ich mechanizmy a pod. Ich nerešpektovanie / neznalosť môže viesť k takým problémom, ako bola napr. známa **aféra Contergan**.

Existujú dve základné chemické grafiku obsahujúce databázy: Reaxys®, budovaná na nemeckých zdrojoch a SciFinder® - elektronická verzia Chemical Abstract. Prvá bola vypnutá pre nezaplatenie licencie pre Slovensko hneď v prvých dňoch roku 2020 a druhá je udržiavaná pre použitie len na základe mimoriadne obetavých prístupov slovenských partnerov k lokálnemu distribútorovi tohto produktu pre východnú Európu. Nakoľko každoročne sú začiatkom roku problémy s licenciami literárnych zdrojov, už 22.10.2019 bol odoslaný list Slovenskej chemickej spoločnosti pri SAV vtedajšej ministerke školstva p. Lubyovej, ktorá na list vôbec neodpovedala ako by sa v slušne fungujúcej spoločnosti očakávalo. Následne sme distribútora presvedčovali, že nová vláda sa postaví k tejto otázke kladne a tak sme informovali o potrebe zakúpenia licencie nielen členov výboru Národnej rady pre vzdelávanie..., ale aj politické špičky pred aj po voľbách a následne sme o akútnosti tejto potreby informovali aj nového ministra školstva a ministra financií. K 26. aprílu neprišla pozitívna správa...

Je samozrejmé, že sa v prípade SciFinderu® jedná o jedinečný zdroj informácií pre bakalárov, diplomantov, doktorandov, vedecko-výskumných pracovníkov pre riešenie projektov a kariérne postupy, atď. z oblasti chémie, ale databáza obsahujúca informácie o 159 miliónoch zlúčenín, zliatín a zmesí, ich 121 miliónoch reakcií je dennodenne dopĺňaná 600 pracovníkmi z 50.000 časopisov z viac ako 50 jazykov. Toto prináša denne viac 20.000 nových zlúčenín a len pre ilustráciu po 6 hodinách spánku pribudlo 621 odkazov na tému COVID-19. Databáza pokrýva nielen vývoj nových liečiv, chémiu nových materiálov, farmaceutickú chémiu, biochémiu, medicínu, biológiu, genetiku, ekológiu, toxikológiu, ale obsahuje 1.5 milióna odkazov z psychológie, 1.1 milióna odkazov z ekonómie, 9.1 milióna odkazov z biológie (!), 5.7 milióna odkazov z genetiky, pol milióna odka-

zov na molekulárnu biológiu – je to teda **multidisciplinárna a najväčšia vedecká databáza na svete**. Takže sa niet čo čudovať, že ju využíva viac ako 2500 popredných svetových univerzít (z **rozvinutých európskych krajín**: Veľká Británia (56), Nemecko (43), Španielsko (42), Francúzsko (39), Taliansko (30), Švajčiarsko (13), Švédsko (12), Holandsko (11), Nórsko (10), Belgicko (9), Írsko (9), Fínsko (9), Rusko (9), Dánsko (5); z **východnej Európy**: Rumunsko (3), Estónsko (2), Litva (1), Chorvátsko (1), Slovinsko (1) a **zo susedných krajín**: Poľsko (23), Česká republika (10), Rakúsko (9), Maďarsko (6), Ukrajina (1)).

Už na začiatku pandémie koronavírusu začal kolovať na sociálnych sieťach vtip vložený do úst nemenovanej španielskej bioložičke: futbalistom dávate za mesiac milióny a vedcom ledva 2000 – choďte teda za Messim či Ronaldom, nech vám dajú vakcínu paralela jednoduchá so slovenským národným futbalovým štadiónom s navrhovaným doplatkom 25 miliónov Eur, ktorý by pri súčasných cenách pokryl náklady na pripojenie konzorcia 3 ústavov SAV a 5 univerzít Slovenska na 125 rokov treba niečo dodať ??? Snáď len toľko, že členstvo Slovenska v Európskej organizácii pre jadrový výskum (CERN) zaplatila ministerka niekoľkým vedcom šesť miliónov Eur.

P.S.: Na pokrytie nákladov spojených s účasťou 56 slovenských vedeckých spoločností združených v Rade slovenských vedeckých spoločností pri SAV sme požadovali na rokovaní Rady vlády Slovenskej republiky pre vedu, techniku a inovácie vyčleniť odhadnutú čiastku 300.000 Eur z rozpočtu na zabezpečenie účasti slovenských vedeckých spoločností na rokovaní nadnárodných (európskych či svetových) štruktúr (členské poplatky, rokovania valných zhromaždení a odborných skupín týchto orgánov). Napriek vágnemu uzneseniu Rady vlády, dodnes neprišla z ministerstva žiadna správa k tomuto problému....

Bratislava, 26.4.2020.

prof. Ing. Viktor Milata, DrSc.
predseda RSVS

Súhrnná správa a štatistický prehľad o aktivitách vedeckej spoločnosti za rok 2019

Rada slovenských vedeckých spoločností pri SAV

Názov ústavu SAV, s ktorým spoločnosť spolupracuje na základe zmluvy

Chemický ústav SAV

Funkcionári spoločnosti

Predseda	Meno, priezvisko, tituly	Viktor Milata, Prof. Ing. DrSc.
	e-mail	viktor.milata@stuba.sk
	Telefónne číslo	025932 148, 0903 659 611
Hospodár	Meno, priezvisko, tituly	Andrea Javorská, Doc. Mgr. PhD.
	e-mail	andrea.j.sfv@gmail.com
	Telefónne číslo	0905984377

Kontaktné údaje spoločnosti

Kontaktná osoba (len ak je iná ako predseda; meno, priezvisko, tituly)	
Adresa pre korešpondenciu	Rada slovenských vedeckých spoločností pri SAV Štefánikova ulica 49, 814 38 Bratislava 1
e-mail	viktor.milata@stuba.sk
Telefónne č. (aj smerové)	0903 659 611
Adresa www stránky spoločnosti	http://www.rsvs.sav.sk/

Štruktúra spoločnosti

Počet členov	56
Z toho	
Počet členov zo SAV (kmeňové pracovisko je v SAV)	
Počet členov z vysokých škôl (podľa kmeňového pracoviska)	
Ostatní (napr. iná sféra, dôchodcovia, študenti atď.)	

Členstvá v nadnárodných vedeckých spoločnostiach

Názov	Výška členského
Nemáme	0 €
	€

Súhrnná tabuľka príjmov a výdavkov spoločnosti v roku 2019

PRÍJMY	€
Príjmy z rozpočtu zmluvného ústavu (z príspevku SAV na projekt)	300
Sponzorské príspevky od iných subjektov	
Príjmy z členských príspevkov	360
Príjmy z konferenčných poplatkov	
Ostatné príjmy	
Spolu	660

VÝDAVKY	€
Výdavky hradené z príspevku SAV na projekt	300
Výdavky hradené z iných zdrojov	55,56
Spolu	355,56

	€
Príspevok SAV pridelený zmluvnému ústavu na realizáciu projektu spolupráce	300
Celkové výdavky zmluvného ústavu na realizáciu projektu	355,56

Úhrada členského príspevku v Rade slovenských vedeckých spoločností (10 €/rok -)

Úhrada za rok	Dátum úhrady (DD.MM.RRRR)	Suma (€)
2019	-	-
Iné roky (uved'te):		

Názov Odbornej skupiny: Rada slovenských vedeckých spoločností pri SAV

Podujatia organizované (spoluorganizované) Odbornou skupinou v roku 2019

Vedecké a odborné podujatia

Por. č.	Názov a druh podujatia	Miesto a dátum DD-DD. MM. 2019	Poznámka, komentár (nepovinné)
1	Jesenná konferencia	20.11.2019	
2			
3			

Vedecko-popularizačné podujatia a akcie pre školy (okrem samostatných prednášok)

Por. č.	Názov a druh podujatia	Miesto a dátum DD-DD. MM. 2019	Poznámka, komentár (nepovinné)
1	Súťaž mladých	01.01.-30.06.2019	bez účasti súťažiacich
2			
3			

Výkonný výbor RSVS

1. odd.:	prof. Ing. Július Cirák, CSc. (SFdS) Ing. Jaroslav Jerz, PhD. (VSNK)
2. odd.:	neobsadené
3. odd.:	prof. Ing. Viktor Milata, DrSc. (SChemS), predseda doc. dPhDr. Radoslav Štefančík, MPol, Ph.D. (SSRP), podpredseda
Komisia SAV:	doc. Mgr. Andrea Javorská, PhD. (SFZ), hospodárka RNDr. Miroslav Morovics, CSc.
Revízná komisia:	doc. RNDr. Jaroslav Staníček, CSc. (SFS), doc. RNDr. Martin Kalina, CSc. (JSMF) doc. Mgr. Katarína Slobodová Nováková, PhD. (NSS)

Spravodaj Rady slovenských vedeckých spoločností

Vydáva Rada slovenských vedeckých spoločností pri SAV pre vnútornú potrebu
Redakčná rada: V. Milata (predseda), R. Štefančík (výkonný redaktor),
A. Javorská, J. Cirák, J. Jerz

Redakcia: radolist@yahoo.de
Vychádza v printovej podobe

Registrácia MK SR EV 897/08

Číslo 1-2 , 2020

JUDr. Mgr. Martina Lubyová, PhD.
Ministerka Vlády SR
Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
Stromová 1
813 30 Bratislava

Vec: Deklarácia chemickej komunity

Bratislava, 22.10.2019.

Vážená pani ministerka,

Slovenská chemická spoločnosť pri Slovenskej akadémii vied je dobrovoľným, apolitickým združením chemikov a pracovníkov príbuzných odborov, ako aj inštitúcií z oblasti chémie s právnou subjektivitou, ktorej cieľom je podieľať sa na rozvoji chémie a na zvyšovaní jej akceptácie verejnosťou v Slovenskej republike.

Nakoľko vývoj nových materiálov a technológií v oblasti chémie je mimoriadne rýchly, je potrebné neustále sledovať aktuálnu literatúru, čo však nie fyzicky možné a tak aktuálne trendy sa sledujú zo sekundárnych – abstraktových zdrojov, akými v prípade chémie sú Chemical Abstracts (pre chemikov, farmaceutov, lekárov, biochemikov, agrochemikov, potravinárov, forenzných chemikov, súdnych znalcov a pod.). Tieto abstraktá na prelome tisícročia prešli na svoju elektronickú formu – **SciFinder**. Okrem mimoriadne rýchlej a komplexnej orientácie v „state of the art“ danej oblasti, poskytuje táto elektronická databáza jedinečnú možnosť grafického **vyhľadávania podľa vzorca**, či už konkrétnej zlúčeniny, reakcie alebo skupiny zlúčenín/reakcií tzv. Markushovských štruktúr. Takéto komplexné **grafické** (nie slovné) vyhľadávanie – esenciálne pre chemika – neposkytuje žiadne iné elektronické médium v súčasnosti – WOK, Scopus, Google, Scholar Google a pod.

Pre existenciu špičkového excelentného výskumu porovnateľného so svetom je

SLOVENSKÁ CHEMICKÁ SPOLOČNOSŤ

Radlinského 9, 812 15 Bratislava 1, Slovenská republika

Tel: (+421-2)-5932 5299, tel/fax: (+421-2)-5249 5205

e-mail: schems@savba.sk, URL: <http://www.schems.sk>

preto nevyhnutné, aby prístup do tejto unikátnej databázy ostal pre slovenskú chemickú komunitu zachovaný a preto dúfame ako jej predstavitelia, že aj po skončení platnej licencie SciFinder-u bude inovovaná platforma SciFinder-n prístupná.

Vážená pani ministerka,

Veríme, že Vaše rozhodnutie zabezpečí prístup slovenských vedcov do SciFinder-u na nasledujúce obdobie.

So srdečným pozdravom

RNDr. Monika Jerigová, PhD.
Podpredsedníčka SCHS

prof. Ing. Peter Šimon, DrSc.
Predseda SCHS

Prof. Ing. Viktor Milata, DrSc.
Čestný predseda SCHS

Na vedomie:

prof. Ing. Rudolf Kropil. CSc., Poradca predsedu vlády Slovenskej republiky pre VŠ
Rada vlády SR pre vedu, techniku a inovácie
Rada slovenských vedeckých spoločností pri SAV
Slovenská akadémia vied
Chemický ústav SAV
Ústav anorganickej chémie SAV
Ústav polymérov SAV
Prírodovedecká fakulta UK Bratislava
Fakulta chemickej a potravinárskej technológie STU
Ústav chemických vied PF UPJŠ Košice
Prírodovedecká fakulta UCM Trnava
Fakulta prírodných vied UMB Banská Bystrica
Technická univerzita Košice
Rozhlas a televízia Slovenska
TA3
SME